

CZU 070(478)(092)=135.1

CRIZANTEME PENTRU VEȘNICIE

În fața judecății lui Dumnezeu, eu voi merge
ca parte a poporului meu...

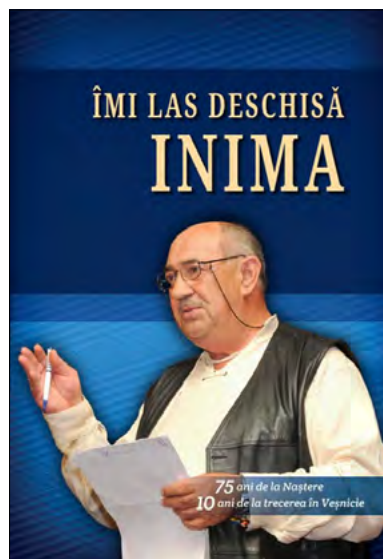
Constantin TĂNASE

La prima impresie, creația jurnalistului Constantin Tănase pare nu chiar atât de vastă. În schimb, este una valoroasă, consistentă și rezistentă în timp.

Constantin Tănase s-a lansat inițial în presa timpului cu articole despre educație în școală sau predarea gramaticii. Iar în ziaristică a venit mai târziu, în perioada maturității sale profesionale și de viață, activând la *Flux*, apoi la *Timpu*, pe care l-a fondat. În ultima perioadă a existenței sale pămâtenesc, i-a venit oportuna idee să adune cele scrise de el în ziare și reviste între copertele unor cărți. Drept rezultat, a reușit să editeze în timpul vieții sale patru cărți de publicistică și eseistică. Prima carte a fost *Ochiul lui Esop* (2000), apoi *Patria vuindă* (2001), după care au urmat *Blestemul de a fi* (2009) și *Groapa cu lei* (2014).

În 2015, la un an de la plecarea jurnalistului în alt tărâm, Biblioteca „Transilvania” a editat biobibliografia *Constantin Tănase. „Timpu” ni l-a scos în cale*. După care, în 2017, apare de sub tipar volumul *Ultimul editorial*, coordonat și îngrijit de doamna Alexandra Tănase, consoarta regretatului jurnalist.

Au trecut zece toamne fără prezența fizică a publicistului și patriotului Constantin Tănase, care niciodată nu a fost un jurnalist la modă. Lipsa lui o simțim aproape zilnic, când e necesară o replică tăioasă și la zi, un comentariu prompt și lucid la fenomenele din viața cotidiană,

social-politică din republică, dar și de pe mapamond. Alexandra Tănase, profesoară de limba și literatura română, se străduie să-i păstreze vie memoria, continuând să perpetueze cauza pentru care a militat neînfricatul jurnalist și publicist de forță.

Și iată că anul acesta, la Editura Pontos din Chișinău, vede lumina zilei proaspătul volum *Îmi las deschisă inima (75 ani de la naștere. 10 ani de la trecerea în veșnicie)*, care a fost lansat în prezența unui public numeros și valoros. Volumul în cauză (concept – Alexandra Tănase, alcătuitor – Ana Gabor), cuprinde un mănunchi de elogii, amintiri și opinii despre publicistul Constantin Tănase. Lansarea a fost moderată de doamna Alexandra Tănase, care a venit cu un cuvânt introductiv; după aceea a vorbit o parte dintre coautorii volumului. Cei prezenți la eveniment și-au exprimat impresiile, dar și amintirile despre jurnalistul care și-a lăsat „deschisă inima” și, vorba unui cântec, interpretat de Nicu Alifantis, „a venit toamna, acoperă-mi inima cu ceva”. Și iată cu ce anume s-a acoperit în toamna aceasta inima lui Constantin Tănase.

Alexandra Tănase: Conceptul acestei cărți mi-a venit într-un timp foarte scurt. Datorită unor oameni receptivi și foarte buni, am scos la lumina zilei acest volum de amintiri și elogii. La ideea aceasta am lucrat împreună cu Ana Gabor, cu care colaborăm deja la a doua carte. Titlul acestei cărți e luat dintr-un articol semnat de Constantin Tănase. Care a fost principiul alcătuirii acestui volum? Unul foarte simplu. Am întocmit o listă de personalități care l-au cunoscut în timpul vieții, cu care a colaborat, cu care se întâlnea, cu care a conversat. După ce am făcut o selecție, mi-au ieșit o sută de persoane pe care le-am solicitat să-mi scrie câte ceva din ceea ce își amintesc despre Constantin Tănase. Cel mai dureros a fost că o parte dintre ziariștii de la *Flux* și *Timpul*, care au ajuns pe urmă nume cunoscute, au refuzat. Dar eu nu m-am supărat... Am zis așa: cei mai buni au scris și cei foarte buni au venit. În sală e atâta lume frumoasă! Când am avut exemplarul de probă al cărții, după ce am citit unele articole și eseuri, m-au podidit lacrimile. Aș vrea să menționez eseurile semnate de poetul și academicianul Ion Hadârcă, vicepreședintele Academiei de Științe a Moldovei. El a scris un eseu fundamental – *Hamletianul Constantin Tănase sau a fi constant cu Timpul*.

După moartea celor dragi, noi rămânem cu dorul. Atunci când s-au împlinit 10 ani de la trecerea în eternitate a soțului meu, am

fost la cimitir și i-am adus la mormânt crizanteme răsădite la Trușeni, aduse de la casa părintească din Nemțeni. Toamna era anotimpul lui preferat. El zicea: „Am să mor când dă bruma, să se mire toată lumea”. Și, într-adevăr, la moartea lui, o lume întreagă s-a mirat. El spunea într-un editorial cam așa: „Cum e cu viața omului? Moare, îl pomenesc la 9 zile, apoi la 40 îi mai fac un praznic, masă de pomenire. După care, la 7 ani, se mai fac praznice și, mai departe, omul parcă dispare”. Încercasem să discut cu el despre expresia „Hristos a înviat!”. Și el a zis că omul atât e viu, cât este păstrat în memoria celor care

trăiesc pe pământ. Aceasta e și semnificația expresiei „Hristos a înviat!”. Și eu cred că astăzi Constantin Tănase a înviat într-un fel, pentru că sunteți dumneavoastră aici.

Dorul este o povară care este foarte greu de dus. Ne-am cunoscut de pe la 19 ani, ne-am căsătorit foarte devreme. Am trăit, cu bune și cu rele. Mai primesc reproșuri: „Lasă, nu-l mai lăuda, că era așa și așa”. Da, nu sunt oameni ideali, care merg doar prin floricele; merge omul și prin spini. Îi plăcea natura, mergea la iaz, la munte... El a citit *Biblia* toată. Probabil, a fost și influențat de această carte sfântă. Eu cred că el a criticat toată lumea, mai ales pe politicieni din toate guvernările. Dar, din punctul meu de vedere, el n-a trecut limita bunului-simț, n-a atacat persoana. A avut harul de la Dumnezeu, dar a făcut în viața lui foarte multe lecturi, până în ultimele zile din viața lui a citit.

Ion Hadârcă, scriitor, vicepreședintele AȘM: Nu puteam să lipsesc de la acest eveniment foarte important pentru spiritualitatea noastră românească din Basarabia – omagierea a 10 ani de la plecarea marelui nostru compatriot Constantin Tănase. *Îmi las deschisă inima* – ce titlu frumos, evocator și cuprinzător. Mă bucur că avem aici o prezență frumoasă, i-ași zice elitistă, care consemnează acest eveniment din diferite sfere, dar foarte apropiat prin împărtășirea aceluiași ideal. Or, tocmai aceasta este caracteristica majoră a celui pe care îl omagiem. Uneori, am o presimțire că s-ar deschide ușa și ar intra Costică și ar zice: „Hai, lăsați, că a fost o glumă... Nu mai fiți chiar atât de scortșoși și serioși. Mai glumim”.

Că așa era stilul lui – glumeț, dar pătrunzător: o glumă ușor pipărată cu decență de omenie.

Noi ne-am cunoscut pe băncile facultății de la universitate. Am avut-o colegă pe distinsa Vera Tănase, sora lui. Dar noi aveam ca model pe cuplul Alexandra și Constantin – ei erau liderii și la învățătură, și la frecvență. Apoi drumurile noastre s-au despărțit. Mi-a lăsat drept moștenire gazeta de perete și cenaclul pe care l-am condus în continuare. Ne mai întâlneam uneori. Venea și la cenaclu la *Tinerimea Moldovei*.

Ce era șocant pentru mine și absolut admirabil, era faptul că dragul nostru Constantin purta în sine o întreagă bibliotecă. El era format român. El a venit așa, ca atare, la facultate – recitând din Bacovia, Minulescu și din alții. Trebuia să ne antrenăm într-o competiție permanentă: te provoca să fii la curent cu Rebreanu, cu Călinescu... Acesta era Constantin Tănase – un român convins, format și consecvent, urmându-și steaua sau destinul, cum a spus doamna Alexandra. Așa încât, când zorii mișcării de Renaștere Națională au venit, era pregătit teoretic și spiritual pentru a se include și pentru a fi unul dintre cei care erau nume de referință pentru argumentele noastre în fața statului de atunci, a partidului: iată ce spun lingviștii, iată care sunt argumentele. Semna atunci alături de Valentin Mândăcanu, de Vasile Bahnaru – cronicile acelea erau și argumentele noastre pentru demonstrarea adevărului și revenirii la grafia latină. A semnat o serie de studii, care ar trebui reluate și de inclus într-o ediție aparte. Ele au fost un reper în mișcarea noastră de eliberare națională.

Bineînțeles că mandatul său de deputat în primul Parlament – cel al Independenței – a fost meritat pe deplin, fiind unul din

secretarii Comisiei de profil, care venea cu argumente suplimentare. Pentru că noi aveam încă mult de „arat” în perioada acelei activități parlamentare pe care o învățam din mers. „Arat”, în sensul că trebuia să vii cu noi proiecte legislative, cu reforme instituționale în toate domeniile învățământului, educației, chiar ale Constituției. Noi am participat la elaborarea proiectului noii Constituții, care era cu totul alt proiect, decât ceea ce s-a adoptat de către grupul agrarian în 1994. Era un alt proiect, în care se stipula clar că limba este română – nu era nicio aluzie la faptul că suntem moldoveni, cum este fixat acum în preambul. Nu era nicio aluzie la neutralitate și la alte pacoste, care sunt incluse în această constituție alambicată, eu îi zic. Poate că de aici a survenit, la un moment, o dramă și o nemulțumire privind evoluția aceasta a refacerii agrariano-comuniste. Pentru că, din 1995 încolo, ne-am pomenit cu toate surprizele, cu toate trădările: cu Roșca, cel care a vândut și mișcarea, și *Fluxul*, și alte direcții. Și atunci, Constantin Tănase a trebuit să se despartă definitiv, să fondeze *Timpul*, care a devenit o publicație model. Și pana lui Constantin Tănase în această perioadă s-a afirmat exemplar, instituind o nouă școală – o școală a adevărului, a profunzimii, a consecvenței. Sunt principii, pe care le-a împărtășit întotdeauna, creându-și o echipă de forță. Și, de aici, bineînțeles, au început să apară cărțile: *Ochiul lui Esop*, *Blestemul de a fi* (pe care, de altfel, am prefătat-o), *Groapa cu lei*. Ce titluri extraordinare și sugestive! Să locuiești în groapa cu lei... Mai ales, dacă te manifesti public, așa este – locuiești într-o groapă cu lei.

Pe lângă marea recunoștință, pe care i-o port pentru tot ce a creat și a lăsat nouă drept moștenire, este o moștenire care este demnă de a fi studiată mai departe și promovată cu toată mândria și cu toată frumusețea a ceea ce am moștenit. Personal, îi sunt recunoscător și pentru faptul că mi-a prefătat o carte de aforisme *Antene parabolice* (apărută în 2012), unde, foarte pătrunzător, în două fraze, face o observație privind definiția cugetărilor și maximele: spune că sunt cu tâlcuri de morală, dar care sunt cu tentă de fabule, că senectutea este vârsta înțelepciunii. A avut-o în sânge. De fapt, această înțelepciune

depinde de om: pe unii la bătrânețe îi roade numai reumatismul, iar pe alții îi mai rod și enigmele nedezlegate ale acestei lumi. L-a ros întotdeauna această enigmă a lumii și – dincolo de aparențele acestea publicistice, de savant, de cercetător – avea un dar înnăscut de a vedea în profunzime, dincolo. Iar „dincolo” a însemnat să privim dincolo de malurile Prutului nemțean, unde este Țara care ne așteaptă și ne îndeamnă pe noi toți.

Acesta este mesajul și cuvântul meu de evocare a celui care este Constantin Tănase. Este, zic, pentru că, de fapt, noi – aici, virtual – îl avem pe Constantin Tănase în cartea aceasta. Și, prin evocările făcute, îl avem spiritual. Este partea consistentă a existenței umane care este depozitată între copertile cărților. Doamna Alexandra, mulțumirile și plecaciunile noastre pentru ceea ce ați făcut, că ați reușit să editați această carte.

Gheorghe Duca, academician, ex-președinte al AȘM: Eu am scris despre relațiile noastre – cum s-au format. Vreau să vă spun că, fiind chimist, atunci când am devenit președinte al Academiei, nu cunoșteam multe lucruri legate de identitatea noastră, de limba română și cultură. Sigur, căutam să aflu cât mai multe, să cunosc mai profund, încercam să discut cu unii academicieni. Și am încercat să contactez așa personalități cum a fost Constantin Tănase. Într-adevăr, el era așa format din naștere, era genotipul lui: să fie român, să fie unionist, să cunoască profund. El era o memorie a acelor lucruri care trebuiau spuse, transmise populației. Și lucrul acesta el putea să-l facă.

Din întâlnirile și discuțiile pe care le aveam cu el, peste câteva zile, apărea un editorial sau un articol, unde eram criticat. Într-o discuție, el mi-a spus: „Sper că nu te superi. Eu nu te critic pe tine. Eu critic sistemul academic, care nu este corect. În știință și în literatură, critica este o forță motrice”. După care am devenit prieteni. El, într-o anume măsură, m-a ajutat să depășesc unele obstacole. Nu puteam înțelege, de ce la Academia de Științe a Moldovei, în 2004, când am devenit președinte, n-a fost organizată nicio adunare generală consacrată Zilei Limbii Române. Lumea avea frică. Atâția ani au trecut și tot frica aceasta încă mai rămâne. Și atunci, în 2004, am organizat, prima dată, o adunare generală dedicată Zilei Limbii Române. Aveam și eu temeri și l-am întrebat, dacă e bine cum am procedat. Și el a spus că o să fie bine: „O să rămâneți în istorie, transformând această zi în niște prelegeri academice”. Și atunci noi am început să invităm, de fiecare dată, câte o singură

personalitate care să țină câte o prelegere cu ocazia Zilei Limbii Române. Tot spuneam, în anii de când am plecat de la Academie: „Nu transformați Ziua Limbii Române într-o șezătoare. Trebuie să vorbească o singură persoană cu o prelegere specială”. Am îngrijit chiar și o carte: *Limba Română la ea acasă*, care a fost editată în România. Aici sunt prelegerile marilor personalități, care au vorbit despre limba română. Editarea acestei cărți a fost finanțată de către comuna Dumbrăveni din Suceava. Ei au distribuit această carte în mai multe școli și biblioteci.

Se poate de vorbit foarte mult despre Constantin Tănase. Vă spun foarte sincer că el a fost un om puternic, a avut tot timpul curajul de a spune deschis lucrurilor pe nume. Cine are acest curaj? Cel care cunoaște temeinic problema, acela cunoaște profund cine suntem noi, care este limba noastră și cum se numește corect aceasta. El a fost un mare promotor al trezirii conștiinței noastre naționale, deoarece foarte multă lume este indusă în eroare prin intermediul diferitor mijloace de informare în masă. El nu s-a temut de nimeni, el nu s-a temut nici de moarte. Îmi amintesc un caz, când eram într-o cafenea și vorbeam despre revista care trebuia să apară a doua zi. Și atunci a apărut peste noapte un eveniment și jumătate de revistă a fost schimbată. El era un titan – putea să facă lucrurile foarte repede.

Mulțumesc Alexandrei că are grijă să promoveze viața și creația lui Constantin Tănase, care a fost un mare jurnalist, o mare personalitate, care trebuie elogiata de rând cu Grigore Vieru, Dumitru Matcovschi, Nicolae Dabija, Adrian Păunescu. Pentru că el merită. În domeniul său, el a făcut atâtea, cât multă lume luată împreună. Noi trebuie să-i mulțumim lui Dumnezeu. Chiar dacă nu tot timpul avem noroc de politicieni buni, însă oameni de cultură, scriitori, poeți, jurnaliști, oameni de știință avem foarte buni. Eu m-am gândit că un Premiu de stat în domeniul jurnalisticii ar trebui să-i poarte numele, așa cum e la Academia Română. Datorită lui Constantin Tănase, eu am devenit unionist. Deși am copilărit și cu Ion Hadârcă, care era unionist încă din școală.

Aneta Grosu, jurnalistă: Când a decedat Constantin Tănase, o perioadă de timp nu am crezut. Noi am lucrat mulți ani împreună. Sigur că am diferite amintiri și situații pe care nu pot să le depăn aici. Despre unele am și scris în cartea pe care o lansăm astăzi. Zilele trecute, când m-am gândit la Constantin Tănase, era lansarea filmului despre Ana Blandiana – *Între tăcere și păcat*,

care a avut loc la Chișinău. Acolo a fost rostită o frază despre Ana Blandiana – și, mă gândeam, oare cine din Republica Moldova poate fi calificat astfel: cineva zicea în acest film că Ana Blandiana este „personalitatea care poate uni în jurul său oameni foarte mulți și foarte diferiți ca concepții și viziuni, inclusiv idei politice”. Așa au văzut-o contemporanii pe Ana Blandiana. Și, făcând acest test (așa, în interiorul meu): cine ar putea fi în Republica Moldova o personalitate, care (în special, astăzi) ar putea consolida în jurul său foarte mulți oameni buni, puternici, cu multe idei prețioase? Acesta ar fi fost Constantin Tănase. Cea mai importantă calitate, pe care a avut-o el, pe lângă faptul că a scris impecabil, este că a avut foarte multe idei și vise, că a încercat să demonstreze multe adevăruri. Dar și că a fost omul, care a putut consolida în jurul său foarte multă lume cumsecade. Și ar fi putut face aceasta și în continuare. Ne lipsește un astfel de om astăzi. Cred că trebuie să-l căutăm...

Valentina Avram: Eu am scris și în carte: „Azi, în zile de responsabilitate majoră, Constantin Tănase ar fi găsit răspuns la multe întrebări, care frământă societatea din Republica Moldova. Dar destinul nemilos l-a trimis pe alte tărâmurii să scrie editoriale pentru îngeri. Mulți oameni îl regretă. Alți oameni l-au uitat. Noi, cei din familia Avram, nu-l uităm și deseori ne amintim sau căutăm în cărțile lui răspunsuri, căci ele sunt actuale”. Dacă scriitorii, academicienii, jurnaliștii l-au cunoscut pe jurnalistul Constantin Tănase, familia noastră l-a cunoscut mai mult pe Omul Constantin Tănase. Când era viu, îl așteptam cu mare drag să-l vedem, să-l ascultăm. Acum, regretăm că, de 10 ani, a plecat din rândurile noastre. Dar în acești zece ani, la noi în familie, Constantin Tănase a fost parcă mai prezent, pentru că am apelat la memoria lui de câte ori am avut nevoie. El a fost ca un tată pentru Victor, soțul meu; ca un bunel – pentru copiii noștri.

Victor Avram, antreprenor: Constantin Tănase a fost foarte aproape pentru familia noastră, dar pentru mine a fost deosebit de aproape. Eu l-am cunoscut nu numai ca ziarist și scriitor. L-am cunoscut ca familist, ca prieten, ca Om cu suflet mare, care poate să te îndrumeze în foarte multe lucruri importante în viață. Noi am luat exemplul de la el: anume ca să fii om de valoare, ca să fii om onorat pe acest pământ. El a fost atât de aproape, că lipsa lui o voi simți permanent. El a făcut foarte mult pentru poporul nostru să se deștepte din întunericul prin care orbecăia. Când am trecut prin

acest examen (cumpănă cu referendumul), m-am gândit: cât de mult ne lipsește el. Să-i păstrăm amintirea luminoasă și pe viitor.

Vera Tănase, sora regretatului Constantin Tănase: Costică, așa cum îi spuneam noi acasă, tot ne ține grămadă, chiar dacă suntem mai depărtați unii de alții. Spunea Alexandra despre dor și despre dorul celor care pleacă pe alte țărâmurii. Eu, care la o vârstă fragedă am trăit experiența despărțirii de mamă, apoi am petrecut pe ultimul drum pământesc surori, soț, am petrecut frațele... Când îți este dor de acești oameni, trăiești aceste clipe de fiecare dată într-un mod aparte. Când vorbesc de Costică, mi-e dor într-un fel altfel, decât altora. Amintirea lui pentru noi, cei de acasă, este una deosebită, chiar dacă școala din sat îi poartă numele. Chiar dacă a primit și titlul de cetățean de onoare al raionului Hâncești, după ce nu mai este. Chiar dacă am instituit, împreună cu Alexandra, Bursa „Constantin Tănase” pentru cei mai buni elevi din Nemțeni, satul lui de baștină. Chiar dacă, anual, direcția de învățământ Hâncești organizează un concurs și dă premii pentru cei mai buni esești și jurnaliști tineri. Toate se fac într-o albie firească. Noi, oamenii, avem menire pe acest pământ. Și dacă Costică, de acolo, de Sus, crede că noi nu o facem prea bine, să ne ierte. Poate, într-adevăr, ar trebui mai des să ne oprim și să ne așezăm lucrurile în așa fel, ca după noi să se poată vorbi tot atât de frumos cum se vorbește despre dânsul. Să vă fie dragă viața așa cum i-a fost dragă

lui Costică. Eu am un articol în carte, în care descriu o amintire din copilărie: când se urca la cuiburile de prigori. Noi stăteam la malul de jos și el era atât de departe de noi, cățarat pe malul abrupt al râpei, și de acolo ne făcea semn și spunea: „Mai am oleacă și o să ating cerul cu mâna”.

Nicolae Jelescu, actor: Eu nu prea l-am cunoscut pe Constantin Tănase în carne și oase. Doar de două ori am stat de vorbă cu domnia sa. Dar i-am cunoscut foarte bine publicațiile, creația lui, publicistica. Pentru că el era acela, care mă făcea de fiecare dată să merg la chioșc, să cumpăr revistele, ziarele. Pentru mine, el rămâne un nume de marcă în ceea ce privește publicistica românească. Un ziarist de mare valoare al tuturor românilor care suntem. Am senzația că în spațiul acesta parcă survolează sufletul lui, care ne privește de acolo, de Sus, și sper că se bucură.

Am citit multe din cărțile pe care mi le-a dat doamna Alexandra. Am învățat o lecție de la o actriță româncă, care a zis: „Ce vreți să vă spun? Eu nu știu să vorbesc. Eu sunt obișnuită să vorbesc cu textele altora”. Asta voi face și eu. Cred că ar fi bine să se facă un audiobook cu creația lui Constantin Tănase. Mă voi opri la un fragment din eseurile lui, care e la unison cu această ultimă lună de toamnă: *Omul, când cade pe gânduri*: „La Chișinău, timpul parcă n-are anotimpuri. Aici, toamna a trecut discret, ca o iscoadă. La țară însă n-ai unde fugi de atâta toamnă, care plânge seducător cu lacrimi galbene de romanță uitată. Țăranii adună aceste lacrimi și le dau foc. Ce spectacol fascinant: ard lacrimile toamnei...”

Ninela Caranfil, actriță: Dragă familie Tănase, dragi prieteni și admiratori, iată că ne-am întrunit astăzi să ne amintim, să nu-l uităm, să-l comemorăm pe strălucitul ziarist român Constantin Tănase. În *Decalogul* său, Constantin Tănase scrie: „Astăzi, toți caută cu febrilitate ideea națională, care ne-ar uni. (...) Eu cred că ideea națională a unui stat ca al nostru ar trebui să fie respectul față de mamă, respectul față de femeie. Dacă vom institui acest cult al femeii, noi vom avea o societate sănătoasă, o națiune liberă”. Iată câtă dreptate are Constantin Tănase, un bărbat care a recunoscut cât de important este rolul femeii în societatea noastră.

Citesc și recitesc cărțile lui Constantin Tănase, pentru că nu poți să cuprinzi toate ideile, toată profunzimea gândurilor lui despre destinul nostru deloc norocos, despre înstrăinarea și însingurarea noastră, despre dănuirea noastră – a neamului românesc – în istorie. Într-o bună zi, mă telefonează Alexandra și îmi spune:

„Vino, că vrea să te vadă. Am luat un buchet de crizanteme, am plecat la spital, am intrat în salon. Și l-am văzut schimbat, slăbit, dar cu aceiași ochi strălucitori. Și îmi spune: „Recită-mi ceva din Blaga”. Am recitat un poem, al doilea. Și el mi-a șoptit: „Lucian Blaga este un mare poet și un mare filosof”. Aceasta a fost ultima noastră întâlnire.

Vreau să vă spun că i-am admirat curajul. A fost un om curajos. A fost un ziarist căruia Dumnezeu i-a pus mâna pe creștet. El întotdeauna punea degetul pe rană și nu se temea.

Valeriu Cerbu, colonel de poliție: Acest munte de om, Constantin Tănase, m-a influențat pe mine foarte puternic. Nu degeaba se spune că mediul îl formează pe om. Așa am nimerit eu în aura lui care, pe o perioadă de 25 de ani, mi-a lăsat o amprentă puternică. Din polițist și jurist, am devenit și un pic de scriitor. Datorită relațiilor prietenești pe care le-am avut cu dumnealui, am cunoscut foarte mulți scriitori de la noi: Ion Vatamanu, Lidia Istrati, Grigore Vieru...

Valentina Ursu, jurnalistă: Îmi amintesc că am fost împreună la București, când ne-a decorat pe ambii președintele Traian Băsescu. Și tare își dorea Constantin Tănase ca Băsescu să fie cel care va face Unirea. De la el am reținut fraza că „Băsescu este un animal politic”: știe multe, poate multe, dar n-o să reușească să facă Unirea. Probabil, iată, vin aceste timpuri despre care *Timpu* a scris foarte mult. Încet-încet, ar putea să se apropie și această zi istorică, dacă mai multe persoane de aici, din Republica Moldova, candidează pentru aceste funcții înalte în Parlamentul de la București. Iată, domnul Ion Hadârcă ne-a reprezentat cu cinste și îi mulțumim pentru tot ceea ce a făcut, fiind în Parlamentul României. Sperăm să mai prindem lucruri frumoase, inclusiv acelea despre care a scris în *Timpu* regretatul Constantin Tănase, deoarece a avut o peniță ascuțită. A reușit să facă un jurnalism de mare calitate. Astăzi, este adevărat că și în Republica Moldova jurnalismul a degradat ca și întreaga societate. Și e lucrul de care ne pare rău. Sperăm să mai prindem vremurile bune, pe care le-a dorit Constantin Tănase și le dorim și noi.

Nina Gorincoi-Godopi: Eu am fost în diaspora timp 25 de ani, am locuit la Regio Emilia. Îl cunoșteam pe Constantin Tănase încă din 2004. Am colaborat foarte mult. Era Sorina Ștefârță, Tatiana Corai, Gheorghe Budeanu. Scriam și eu, și despre mine au scris. Noi lui Constantin Tănase îi spuneam „maestru”. Prin dumnealui

transmiteam câte o sută de abonamente pentru școli, pentru cei mai activi elevi. Și cărțile lui – *Groapa cu lei*, *Patria viindă* – le transmiteam moldovenilor din diaspora. Această hrană spirituală ne menține pe noi.

Ștefan Sofronovici, scriitor: Astăzi comemorăm una din personalitățile marcante din cultura noastră – Constantin Tănase. Mihai Eminescu spunea că „poporul român are mulți intelectuali, multe inteligențe, dar duce lipsă de caracter”. Constantin Tănase este cazul fericit, când un intelectual a avut și un caracter. L-am cunoscut când, la începutul anilor '90, a venit la Durlăști să ne ajute să apărăm limba română. Atunci am văzut că urmează adevărul, spune adevărul și este un bărbat neînfricat. Este unul dintre puținii ziariști, jurnaliști unioniști, alături de Dabija sau Petru Bogatu, care ne-au lăsat o moștenire foarte bogată. Articolele sale sunt pline de adevăr. A mers pe urmele lui Eminescu, a fondat ziarul *Timpul* și i-a urmat în mare parte cauza.

Andrei Viziru, jurnalist, scriitor: Voi spune doar câteva cuvinte. Cum îi place academicianului Mihai Cimpoi să zică – „scurt, laconic”. Cu Constantin Tănase ne-am intersectat la evenimentele culturale de câteva ori, eu fiind ziarist, dar activând în acea perioadă la Radio Moldova și, prin cumul, la *Literatura și Arta* – un ziar cu care Constantin Tănase mai polemiza. Dar, consider că misiunea mea de ziarist e de a servi cauza națională și a acorda mai puțină atenție unor găști, certuri dintre generații și chiar personalități.

Constantin Tănase, indiscutabil, rămâne un model pentru ziariștii de la noi și nu numai. A fost un eminescian convins, un blagian ca spirit și un patriot în adevăratul sens al cuvântului. Și el ne lipsește acum. Cu regret, constatăm că deseori nu știm să ne respectăm înaintașii. Din păcate, se mai întâmplă să dăm apă și la moara dușmanilor noștri, adică a celor ce ne vor răul. Mă refer la faptul că unii tineri condeieri, direct sau indirect, profanează memoria înaintașilor. Vorba e de un roman care a fost tradus anul acesta, culmea, de Editura „Pрут” și prezentat cu mult fast la Salonul de carte Bookfest la Chișinău: *Ultima dragoste a locotenentului Petrescu* de Vladimir Lorcenkov. Acest roman, „cu un umor nebun”, cum afirmă editorii traducerii, are și un umor toxic, nociv. Deoarece se încearcă a demola și persifla niște nume care au făcut totuși istorie în această parte de pământ românesc, cum ar fi Constantin Tănase, Nicolae Dabija ș.a. Dar, cum se zice, apa trece cu toate gunoaiile ce le poate aduce, iar pietrele rămân. Adică, în

cazul dat, valorile esențiale ale neamului, personalitățile lui valoroase, în pofida cârcotașilor și invidioșilor.

Respect spiritul lui Constantin Tănase – publicistul neînfricat și intransigent. Foarte bine l-a caracterizat scriitorul Oleg Serebrian, care, pe coperta a patra a cărții *Patria vuindă*, scrie: „În ultimi ani, Constantin Tănase a devenit un nume emblematic pentru publicistica politică din Basarabia. Jurnalist și comentator de mare talent, el a imprimat o anumită imagine publicisticii basarabene, influențând stilul comentariului politic de la fața locului poate mai mult decât oricine altul dintre colegii săi de condei. Constantin Tănase devine astfel un făuritor de școală jurnalistică”.

Ana Gabor, alcătuitoarea volumului lansat: Am revenit astăzi la Biblioteca „Transilvania” cu emoție și cu bucurie – în locul în care l-am cunoscut pe Constantin Tănase, dar și în locul de unde am pornit pe calea cuvintelor, fiind primul meu loc de muncă. Acum 11 ani, în această sală, l-am cunoscut pe Constantin Tănase la o ședință de lectură din cadrul proiectului „Ceiul de la ora patru”, condus atunci de doamna Alexandra Tănase, care îmi era profesoară de limba română. Îl omagiam pe Grigore Vieru, iar Constantin Tănase a fost invitat ca un om care îl cunoscuse pe Grigore Vieru, ca lingvist, ca un mare om de litere. Pentru noi, elevii, copii de atunci, era un eveniment deosebit să cunoaștem personalități contemporane nouă, ceea ce nu știm dacă se mai întâmplă și astăzi.

Pentru mine personal, a fost o întâlnire marcantă. Mă gândeam

că întâlnirile adevărate sunt atât de rare. Ulterior, aici, la Biblioteca „Transilvania”, alături de echipă, am editat biobibliografia „*Timpul*” l-a scos în cale, care are mii de titluri în indexuri ce au cuprins întreaga operă a lui Constantin Tănase din 1976 până în 2014. După care, împreună cu doamna Alexandra, am lucrat la *Ultimul editorial*, ce cuprinde notițele de pe patul de spital. Iar astăzi, ca un arc peste timp, lansăm, la 10 ani de la trecerea lui Constantin Tănase la cele veșnice, acest volum: *Îmi las deschisă inima*.

Am trimis cam peste o sută de invitații și au răspuns cei pe care îi găsiți în

cuprinsul cărții. Cert este că au răspuns cei care au avut cu adevărat inima deschisă, așa cum spune și titlul volumului. La 10 ani de la acea toamnă, care este „agresiv de frumoasă”, cum spunea Constantin Tănase, cred că locul în presa din Republica Moldova a rămas neocupat: ca mentor de ziariști, de generații de ziariști, ca mentor al unor ucenici. În Constantin Tănase am avut un interlocutor de excepție: fie că se întâmpla în arhiva redacției ziarului *Timpu*, fie aici, pe o alee în sectorul Ciocana, în care îmi vorbea atât de frumos despre limba română, despre presa din Republica Moldova sau despre confesiunile Sfântului Augustin. Acum, ca într-o toamnă eternă, lansăm acest volum ca o formă de recunoștință pentru moștenirea culturală pe care ne-a lăsat-o. Iarăși, dacă este mult sau puțin, cred că nu suntem noi în măsură să judecăm. Și chiar este irelevant, mă gândesc, dacă ne raportăm la veșnicie – acolo, de unde, sper, ne privește și se bucură Constantin Tănase. Mulțumesc doamnei Alexandra că am colaborat la această carte. Nădăjduim să fie cu folos și să mai facem și alte lucrări.

Iurie Țap, fost primar al orașului Florești: Mulțumesc mult pentru această lansare frumoasă. În 2007, am fost rugat să îndeplinesc o anchetă a *Timpu*ului. Și atunci, parafrazând-ul pe Voltaire, am scris: „Dacă *Timpu* n-ar fi existat, el trebuia inventat”. Voiam să pun în valoare rolul pe care l-a avut Constantin Tănase, ziarul *Timpu* și acest colectiv ca promotori ai acelor schimbări care se impuneau, care se așteptau în condițiile acelei „cortine de fier” ale dictaturii comuniste. Așa am văzut atunci acea Gală albă a ziarului: a știut să pună în valoare zeci și sute de oameni de diferite profesii, care, având alte valori spirituale, erau neglijăți de acel regim. I-am văzut pe mulți în acele schimbări, care s-au produs în țara noastră, chiar dacă sunt departe de așteptările noastre. Dar importantă a fost acea pornire, acea mobilizare. Și doresc să închei cu ideea că acest volum trebuie să fie o picătură importantă în modelarea conștiinței colective, fără de care schimbările mult așteptate de noi nu se vor produce.

Marcela Mardare, editor: Toți, care ați vorbit până acum, ați creat un portret al lui Constantin Tănase: cel care a fost, care este. Fiecare a spus ceva interesant, ceva care nu cunoaște cel de alături. Am să vorbesc din alt unghi, cel al horoscopului, despre destinul lui Constantin Tănase, căci mi-am dat seama că nimic nu este întâmplător în această viață.

Totul are un început, totul are o durată. Omul, care a venit cu un anumit mesaj pe acest pământ, pleacă. Și nu întotdeauna știm dacă el a descoperit misiunea lui. În cazul domnului Tănase, sunt sigură, ca și dumneavoastră, că el a găsit drumul, a găsit calea. A știut pentru ce l-a trimis Dumnezeu pe acest pământ și a realizat problemele care i-au fost date de Sus.

Domnul Tănase s-a născut în zodia Racului, a Cancerului: este anotimpul florilor. Planeta care a guvernat destinul lui este luna. De aici pornește emotivitatea, sensibilitatea regretatului Constantin Tănase. A trăit interior toate problemele sale, până a le aduce în fața publicului. El a fost un simbol al fecundității, al gestației, al triumfului luminii. Pentru că el este, de fapt, acel care a semănat în viața noastră lumina prin ceea ce a făcut.

Nu l-am cunoscut ca unii dintre dumneavoastră atât de aproape. Am lucrat un an și ceva împreună cu dumnealui, dar l-am cunoscut mai mult din activitatea lui, din cadrul *Timpului*. Am apreciat curajul lui, deschiderea lui. „Racii” au ca simbol inima: trifoiul și inima. Și nu este întâmplător că titlul cărții a rămas acesta: *Îmi las inima deschisă*. Dumnealui, prin forța tenacității, a realizat, de-a lungul vieții, orice obiectiv pe care și l-a pus în agenda de lucru. În toate a pus inima și sufletul. Unii l-au apreciat și-l apreciază, alții îl urăsc chiar și azi. Nu zic câți îl invidiază pentru cine a fost și pentru ceea ce a făcut. Dar fiecare își asumă un păcat al lui.

Adevăratele cuvinte-cheie ale destinului domnului Constantin Tănase sunt următoarele: atașamentul față de oameni și față de ceea ce face el însuși în numele oamenilor și pentru oameni. Este și căminul, că de la cămin pornește patria noastră sau orice patrie ar trebui să înceapă. Este intuiția, care nu l-a dat de gol niciodată. Și el și-a urmat intuiția. Este patriotismul – cuvântul-cheie. Rădăcina neamului și a țării. Este romantic, pe lângă curajul și îndrăzneala cu care a luptat împotriva răului. El rămâne a fi un romantic.

Deci, ideograma acestui domn a fost inima și spiritul. La el spiritul se unește cu sufletul, adică este una și aceeași. Zicea el în rândurile care au încăput în această carte: „Îmi las deschisă inima, să viscolească în ea petalele unei filosofii pe care o caut de o viață”. Întreaga sa viață el s-a căutat pe sine. Zicea el: „M-am născut și voi muri în limba română, această pasăre rănită, alungată din cuibul său. Noi suntem păduri cu rădăcinile în vânt. Sunt român prin voința divină, scrisul este un destin, scrisul poate schimba lumea”. Așa credea Constantin Tănase. Și repet fraza, pe care a spus-o și domnul Viziru: „Am fost o frunză într-un copac, alături de alte frunze – iată dulcele blestem de a fi. Vine toamna, frunzele cad, copacul însă rămâne, ca în primăvară să nască alte frunze. Acest copac este Basarabia noastră dragă. Fiind și eu o frunză în acest copac, am doinit cum am putut în bătaia vântului. Contează că am fost frunză, nu omidă. Și că am făcut ce am putut ca omizile să nu omoare acest copac”.

Dar să revin la florile lui preferate – la crizanteme. Ce sunt, de fapt, crizantemele? Sunt acelea care îmbină în petalele sale tristețea toamnei și bucuria primăverii, splendoarea verii și albul imaculat al zăpezii, al iernii. Toate anotimpurile se îmbină în aceste flori dragi domnului Tănase. Este trecutul și prezentul în această floare, este bătrânețea și tinerețea, este sfârșitul și începutul. Sunt florile soarelui, care poartă în sine razele. Această floare mai înseamnă înțelepciune, fidelitate, fericire, succes și minte luminată. Iată în aceste fraze eu am adunat portretul spiritual al celui care a fost și va fi Constantin Tănase.

Consemnare: Andrei VIZIRU, jurnalist, Radio Moldova